

De weg naar een moderne werkloosheidsverzekering

2011/83
24 | 10 | 2011

Een enquête van het uitzendbureau Tempo-Team vindt zowel in Vlaanderen als in Wallonië brede steun voor hervorming van de werkloosheidsuitkeringen. Formateur di Rupo deed eerder in zijn nota de deur open voor verlaging van uitkeringen in de tijd.

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

Hervorming van de werkloosheidsverzekering ligt dus op de onderhandelingstafel, juist op het moment dat de vergrijzing op stoom komt. Honderdduizenden baby-boomers verlaten de komende jaren de arbeidsmarkt. Een periode van structurele talenten-schaarste staat voor ons. We zullen al het beschikbare talent nodig hebben. Dat zit onder andere bij de werkzoekenden. Hervorming van de werkloosheidsverzekering is dus niet voor een "harde aanpak" van werklozen, zoals sommigen hopen en anderen vrezen. Het gaat om moderniseren en investeren, zodat we meer mensen aan het werk krijgen.

Het belangrijkste inzicht daarvoor is dat werkloosheidsverzekering

meer is dan een stelsel van uitkeringen. Ze is ook een springplank om een nieuwe job te vinden. We kunnen de beide componenten structureel verenigen in een verstevigd stelsel. De essentie is de creatie van twee pijlers – één voor uitkering en één voor nieuw werk – die als communicerende vaten met elkaar in verbinding staan.

Vooreerst bepalen we de werkloosheidsverzekering op een vast budget per werkloze, maar waarvan de samenstelling wijzigt naarmate de duur van de werkloosheid oploopt. De passieve component van de werkloosheidsuitkering weegt zwaar door bij de aanvang van de werkloosheidsperiode. De uitkering mag zelfs hoger zijn dan vandaag: werklozen

“

Werkloosheidsverzekering is meer dan een stelsel van uitkeringen. Ze is ook een springplank om een nieuwe job te vinden.

”

moeten kunnen zoeken naar een job die goed bij hen past en hun inkomen moet dat toelaten.

Het aandeel van de werkloosheidsuitkering in het totale budget neemt af ten voordele van begeleidingsmaatregelen naarmate de tijd verstrijkt. Deze maatregelen worden geleidelijk de dominante component. Dit impliceert degressieve uitkeringen, maar ten voordele van progressieve besteding aan begeleiding en investering, om de uitstroom uit werkloosheid te realiseren. De lengte van de respectieve periodes kan deels worden gekoppeld aan de werkervaring van de werkloze, als beloning voor vroegere activiteit. Dat kan ook de insteek zijn om het systeem van wachtuitkeringen voor schoolverlaters zonder de minste werkervaring, te heroriënteren.

De nota Di Rupo voorziet alleen in degressieve uitkeringen, over een periode van maximum vier jaar werkloosheid. Dat is te weinig en te lang. Te lang, omdat degressiviteit best sneller ingaat om de financiële prikkel voor nieuw werk te laten aanslaan. Te weinig, omdat het niet de bedoeling is werklozen te straffen. Het is de bedoeling hen te helpen werk op te nemen. Daarvoor dient dan de hefboom van groei-

ende middelen voor nieuw werk.

De besteding van het progressieve budget berust best bij de regionale diensten van arbeidsbemiddeling, zoals de VDAB in Vlaanderen. Begeleiding werkt best op maat van de persoon en van de lokale arbeidsmarkt. We moeten er wel over waken dat het begin van de begeleiding zeer snel komt. We moeten er ook voor zorgen dat de bevoegde diensten geobjectiveerde resultaatsdoelstellingen voor wedertewerkstelling krijgen en daarop worden afgerekend. Er zal daarbij ook moeten gesleuteld worden aan het concept van de “passende arbeid” die een werkloze geacht wordt te aanvaarden. We gaan immers geen duurzame verbetering van de werkzaamheidsgraad krijgen zonder flexibeler en dynamischer met carrières om te gaan. Werkzoekenden zullen meer dan vroeger geholpen worden om carrièrewendingen te kunnen nemen en zullen daar ook meer dan vroeger voor moeten open staan. Maar voor het overige kan de timing en de wijze waarop het budget kantelt van uitkering naar investering op individuele basis worden bepaald, binnen politiek getrokken grenzen.

De combinatie van degressieve uitkering en progressieve begeleiding beslecht ook de eeuwige discussie over de onbeperktheid

“

Het aandeel van de werkloosheidsuitkering in het totale budget neemt af ten voordele van begeleidingsmaatregelen naarmate de tijd verstrijkt.

”

in de tijd van de Belgische werkloosheidsuitkeringen. Door het verminderen van de uitkeringen ontlopen we het gevaar dat de werkloze zich passief nestelt in de werkloosheid. Door het vermeerderen van de begeleiding vermijden we dat de werkloze gewoon zijn uitkering verliest om zonder meer inactief te worden of in de bijstand van het OCMW te tuimelen. Het alternatief van een botte beperking in de tijd realiseert het eerste zonder het tweede.

Tenslotte zullen er altijd werklozen zijn die uiteindelijk geen werk vinden. Dan kan worden overgestapt op een bijstandsregime met dienstverlening aan de gemeenschap. De betrokken personen hebben weliswaar geen regulier werk, maar hun betrokkenheid bij de samenleving wordt onderhouden en hun deelname aan zinvolle activiteit in ruil voor uitkeringen is te verkiezen boven het isolement van zuivere werkloosheid. Bovendien onderstreept deze visie de wisselwerking tussen rechten en plichten, die het cement vormt van de

sociale zekerheid in onze samenleving. De realiteit van een activiteit in ruil voor uitkering is ook een effectieve preventie tegen het risico van misbruiken en zwartwerk.

Een aldus verstevigde werkloosheidsverzekering zal beter werken voor de werkzoekende. Ze zal beter renderen voor de arbeidsmarkt. Ze verstevigt de cohesie binnen de sociale zekerheid door niemand te laten vallen maar ook iedereen op plichten aan te spreken. De politieke opportuniteit is er. Laten we ze echt benutten.

Marc De Vos doceert aan de UGent en is de directeur van het Itinera Institute -

Twitter @devosmarc

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.